

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך לז, תשמ"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

תוספת מלים*

(המשך)

צָבִיּוֹם — צָבִיּוֹן, דבר מבוקש. ע"ד פְּדִיּוֹם = פְּדִיּוֹן
(במד' ג, מט).

"מרום נָשָׂא עֵינָיו וּבִקֵּשׁ מֵאֵל צָבִיּוֹם" ("פיוטים ופייטנים
חדשים".... מהדורת שמעון ברנשטיין, ירושלים תש"ג, עמ'
64).

צָהָב — צבע הצהוב, ע"מ זָהָב.
"לְקַרֵּעַ צָהָב-טְלָאי"
תּוֹ רַחֵל נַעֲקֹדֶת" (י"ל ביאלר, אשדות ימים, ירושלים
תשי"ז, עמ' 227).

צָוִי — מצוה, כמו שְׂבִי מִן שְׂבָה.
"נוֹצְרֵי צוֹיִם / בְּאֶרֶץ שְׂבָיִם / תִּשְׁחַר אֶל אֵל" (דיואן שלמה)

*עם סיום פתיבת המאמר שבא למלא את החסר במילונים, ראו
אור הכרכים צ-ר ועד בכלל של "אוצר הלשון העברית" ליעקב פנעני.
יש ערכים במאמר המצויים בפרכים הללו אך לא תמיד בפירוט
מראי-מקומם.

בן משולם דאפיירה, מהד' ש' ברנשטיין, ניו-יורק תש"ג, עמ' כא, ש' 21).

המהדיר ברנשטיין ניהד צוים.

צו ער — טנור, עפ"י ערכין ב, ו.
"קול צוער (טנור) רך ורופף" (נחום סוקולוב, במראות
הקשת, ירושלים חש"ח, עמ' 400 — הלעז נוסף בספר במקורו).

צח נק — צחן וחקן.
"הפנס וגמע מאויר מחנק וצחנק שבמערה" (אורי צבי
גרינברג, רחובות הנהר, עמ' שפ"א).

צליחות — הצלחה.
"באו עלי אשר צליחות" (א"צ הלוי, מהשירה האידית
באמריקה, ספר "הדואר", תשי"ז, עמ' 203).

צלי ליה — צליל גדול, ע"ד שלהבתיה, מאפליה.
"צלי ליה רוממה לאורות הערב" (י"ל ביאלר, שם, עמ'
106).

צמר — מכוסה צמר.
"צחורי צמורי הפכשים" (שמשון מלצר, בשבעה מיתרים,
תל-אביב תרצ"ט, עמ' 23).

צַמְרָמֵר — צמרמורת.
"וְהַיּוֹם תִּגְדַּל מַעְלֵי כָּל פֶּלֶץ וְצַמְרָמֵר (מִיּוֹחַס לֹרֶס"ג, מִלִּילָה
III-IV, חש"י עמ' 174).

צַנַח, הפעיל — הוריד.
"קָרַבַח אֱלֹהִים הַצְּנִיעַ / רְדוּת בְּאַרְצָם עַד הַצְּנִית" ("פיוטי
יניי", מהדירה מ' זולאי, עמ' נ"ה).

צַפֵּה, הפעיל — הראה.
"וְצָבָא כּוֹכְבִים הַצְּפִיתוּ" ("פיוטי יניי", עמ' כ"ו).

צַפִּיר — צפירה, שמש.
"הַצְּפִיר פּוֹחַת וְנִסְפָּר" ("פיוטים ופיוטנים חדשים",
מהדורת ש' ברנשטיין, ירושלים חש"ג, עמ' 100).

צַרְחָה — צריחה.
"מְצַרְחִים צַרְחָתִי בְּקוֹל רִנָּן" (מִיּוֹחַס לֹרֶס"ג, מִלִּילָה שֶׁם, עִמ' 184.

אבן־שושן מצטט אח ביאלק.

צַרְצֹר — קול הצרצר.
"שֶׁהִנְנִי נִמְשָׁף לְצַרְצוֹר הַצְּרָצֹר בְּשָׂדֵה" (אורי צבי גרינברג,
"לוח הארץ", חש"ח, עמ' ל"ו).
אבן־שושן הביא אח המלה בלא ציטט.

קִדְרָנְת — קדרה קטנה.

”קִדְרָנְת שְׁהוּגָפָה בְּסָפּוּג” (זילפרשלג, תרגום ”אכרניים”
לאריסטופנס, עמ' 30).

קִהוּי — חלישות.

”וְהִתְיַצַּב בְּקִידוּם קִיהוּי קְרִבִּים” (“פיוטי יניי”, עמ' פה).
אבן-שושן מצטט במשמעות אחרת.

קִהָה — חלישות.

”וְלִקְהִיתוּ חֶבֶשׁ מְתוּם” (שם, עמ' נ).

קוּל-דו — דואט. עפ”י טן-דו (קידושין מ”א).

”ואם כן יש פה קול-דו בין השירה והנבואה” (אברהם
קריב, שבעת עמודי התנ”ך, תשכ”ו, עמ' 146).

קוּלוּל — קול זעיר.

”וְכֵאן שׁוֹב נִמְזַג קוּלוּלִי בְּקוּלָם” (שמשון מלצר, ”אלף”,
תש”ך, עמ' ע”ט).

קִלְקוּל — קלקול.

”ואנו עומדים ותוהים על כל הדרך הזו של 'תיקוני לשון'
שאינם אלא 'קילקוני' לשון” (ניסן ברגרין, ”לשוננו לעם”,
מחזור ד', קונטרס ב' [ל”ד], כסלו תשי”ג, עמ' 15).

קִלְקוּל קִן — ניתקן ונתקלקל.

”נחקלקן כתיב זה“ (ניסן ברגרין, ”לשוננו“, כרך י”ח,
חוב’ ב’, עמ’ 86, הערה 2).

ק מ ח — נחן קמח.

”צְעִיָּרוֹ קִמַּח יְקַמַּח / וְלִזְבוּלָן אָמַר שְׂמַח“ (”פיוטים
ופייטנים“, ירושלים תש”ג, עמ’ 97).

ק נ ע ה — פְּחֹל כְּבִיסָה.

”טול מנה יפה של קונעה“ (נחום סוקולוב, במראות
הקשת, תש”ך, עמ’ 399).

הערת המהדיר, ג’ קרסל, בשולי הגליון: ”פְּחֹל כְּבִיסָה“. כך העיר גם
סוקולוב עצמו במקום הדפסתו הראשון של הפרק (”פנסת” א’, תרצ”ו).
ונראה, שמצא ”קונעה“ במילון הגרמני-עברי של לאזר-טורטשינר
(בגרמנית: Waschblau). המילון הזה יצא בשנת 1927 (תרפ”ז), וסוקולוב
חיבר את הפרק בשנת תרצ”ה. מקור המלה הוא בארמית (סורית).

ק ר ו ן — בעל קרניים, כינוי למשה (עפ”י שמות לד, לה).
”בְּאֵר קְרוֹן נְבֵא / וַיֵּאמֶר מְסִינֵי בְּאֵ“ (”פיוטים
ופייטנים“, עמ’ 94).

ק ר ח, נ ת ק ר ח — התכסה בקרח.
”הפלג לילה נתקרח“ (שמשון מלצר, בשבעה מיתרים,
תרצ”ט, עמ’ 48).

ק ר ש י ש — קרש קטן. (צורת הקטנה, כמו אליל מן אֵל;
שבריר מן שבר).

”על פסת גויל, על כל קרשיש“ (י”ל ביאלר, ”סיני“, כרך
ל”ד, חוב’ ז-ח, תשי”ד, עמ’ 77).
(המשך יבוא)